

Covid-19 Salgınında Okullarda Sağlık ve Güvenlik Stratejileri: Ülke Örnekleri*

Health and Safety Strategies at Schools in the Covid-19 Outbreak: Country Examples

Aynur UYSAL TORAMAN^[1] Ökkeş KISA^[2]

Başvuru Tarihi: 05 Ocak 2022

ÖZ

Kabul Tarihi: 07 Haziran 2022

Okullar toplumların önemli bir parçasıdır. Covid-19 salgının yayılımını azaltmak için dünya genelinde okullar kapatılmıştır. Bu süreçte dünyada 1.6 milyar öğrenci eğitimi çeşitli yöntemlerle devam etmiştir. Bu durum öğrenciler arasında çocuk işçiliğinde artış, uzaktan eğitime ulaşamama ve ruh sağlıklarının olumsuz etkilenmesi gibi derin sorunlara neden olmuştur. Yapılan çalışmalar ve uluslararası örgütlerin deneyimleri okullarda öğrencilerin Covid-19 salgınına yakalanma olasılıklarının düşük olduğunu, birbirlerine bulaştırıcılığının daha az ve hastalığı hafif geçirdiklerini göstermiştir. Her ülke kendi şartlarına uygun olarak okullarda yüz yüze eğitimin devamlılığını sağlamak ve okuldaki tüm bireylerin Covid-19 salgınından korumak için maske, sosyal mesafe, el hijyeni, ateş ölçümü ve semptom takibi, aşı uygulaması, karantina uygulaması, sınıf mevcudunun azaltılması, havalandırma, kalabalık ortamın azaltılması gibi halk sağlığı önlemleri olarak sağlık ve güvenlik stratejileri oluşturmuştur. Uluslararası kuruluşlar Covid-19 salgını ile mücadelede, okullarda okul sağlığı ekibi veya her okulda bir okul hemşiresinin görev almasını önermiştir. Derlemede Covid-19 salgınında kapanan okulların tekrar açılması ve devamlılığı için okullarda uygulanan sağlık ve güvenlik stratejileri ülkelerin gelişmişlik/gelişmemişlik düzeylerine bakılmaksızın dünya genelinden başta Amerika Birleşik devletleri, Çin, Danimarka, Norveç, Singapur, Tayvan, Hindistan ve Türkiye ülkeleri ve Afrika kıtası ülkeleri ise Afrika hastalık kontrol ve önleme merkezi tavsiyelerini uyguladıkları için Afrika kıtasından ülke seçilmeyerek Covid-19 salgınında okullarda sağlık ve güvenlik stratejileri: ülke örnekleri başlıklı makale literatür doğrultusunda incelenmiş ve alanyazıya katkı sunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 salgını, okul sağlığı, okul güvenliği

Received Date: 05 January 2022

ABSTRACT

Accepted Date: 07 June 2022

Schools are an important part of societies, and were closed all around the world to reduce the spread of the Covid-19 pandemic. A total of 1.6 billion students continued their education through various methods in the world in this process, which caused deep inequalities among students such as increased child labor, inability to access distance education, and affecting the mental health negatively. Studies and the experiences of international organizations in this regard show that students are less likely to catch the Covid-19 pandemic at schools, they are less contagious to each other, and the disease is mild for them. Each country implemented health and safety strategies by taking public health measures to ensure the continuity of face-to-face education in schools and to protect all individuals at schools from the Covid-19 pandemic, such as reducing the number of students in classes, wearing masks, social distancing, hand hygiene, fever measurement and symptom monitoring, vaccination application, quarantine application, ventilation, crowded environment in line with its own conditions. International organizations have recommended that a school health team or a school nurse be involved in the fight against the Covid-19 pandemic in schools. Review Covid-19 outbreaks in closing schools for the reopening of the school health and safety and continuity strategies applied in the development of countries/United States of America from all over the world regardless of their level of immaturity, China, Denmark, Norway, Singapore, Taiwan, India and Turkey, the countries of Africa and the countries of the African continent to implement the recommendations of the Centers for Disease Control and Prevention in the African continent and thus selected a country from the Covid-19 outbreaks in schools health and safety strategies: the article titled country examples has been reviewed in accordance with the literature and is intended to contribute to the literature.

Keywords: Covid-19 pandemia, school health, school safety

Abf Cite Uysal Toraman, A., & Kısa, Ö. (2022). Covid-19 salgınında okullarda sağlık ve güvenlik stratejileri: Ülke örnekleri. *Humanistic Perspective*, 4 (5), 466-481. <https://doi.org/10.47793/hp.1052005>

* Bu Makale 13-18 Aralık 2021 Tarihinde 5.Uluslararası ve 23. Ulusal Halk Sağlığı Kongresinde Poster Bildirisi Olarak Sunulmuştur.

[1] Prof. Dr. | Ege Üniversitesi | Hemşirelik Fakültesi | Halk Sağlığı Hemşireliği | İzmir | Türkiye | ORCID: 0000-0001-8176-4042

[2] Msc. Hemşire | Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları ve Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi | Hemşire | İzmir | Türkiye | ORCID: 0000-0003-4933-0943 | okkeskisa22@gmail.com

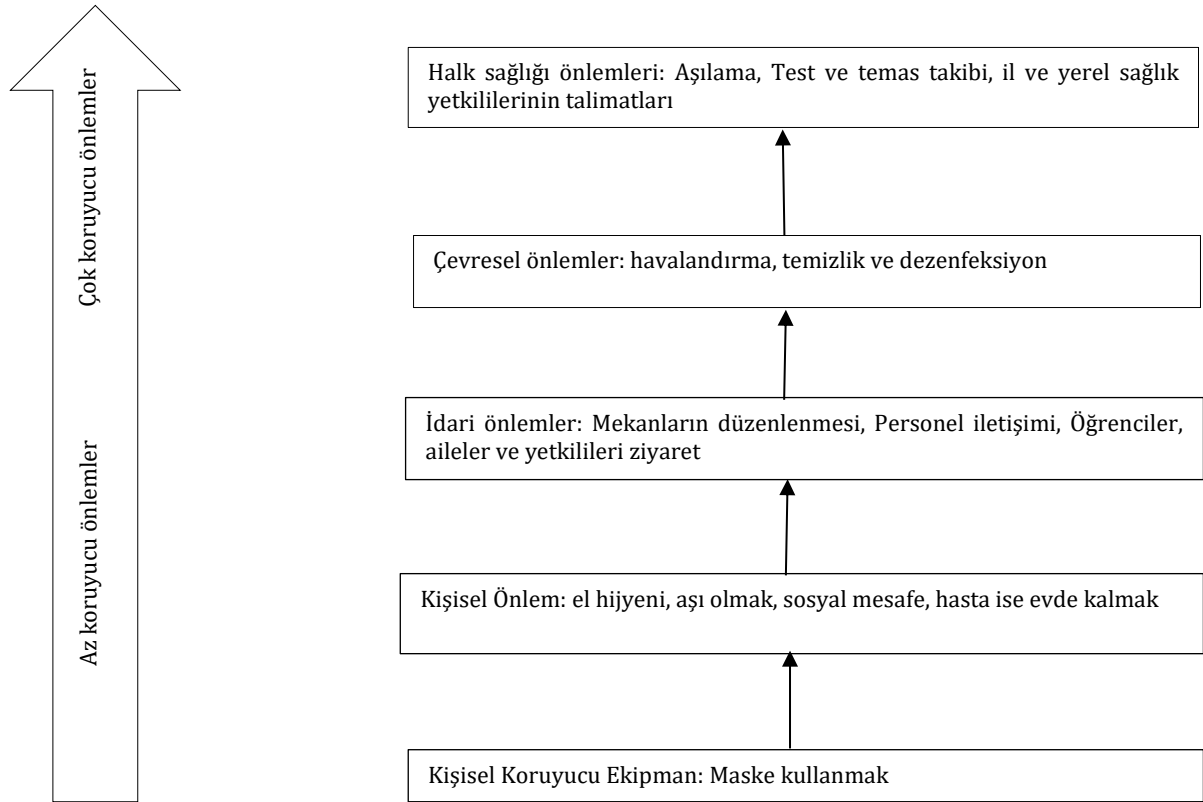
Covid-19 Salgını ve Okullar

Okullar, eğitim programlarının yürütülmesi, öğrencilere güvenli bir ortam sağlanması, sağlık davranışlarının kazandırılması, aile içi şiddetin önlenmesi, ebeveynin gündüz bakım yükünün azaltılması gibi hizmetlerin sağladığı toplumun önemli bir parçasıdır. (Centers for Disease Control and Prevention, 2021a; Sheikh vd., 2020). Covid-19 salgınının yayılımını azaltmak için 2020 yılı Nisan itibarıyla dünya genelinde 192 ülkenin %90'ı okulları kapatmıştır (United Nations Educational Scientific and Cultural, 2021a). Bu süreçte dünya genelinde öğrencilerin eğitim-öğretiminde bireysel, hibrit ve uzaktan eğitim modelleri kullanılmıştır (Centers for Disease Control and Prevention, 2021a). Bu durum, dünyada 1.6 milyar öğrenci arasında uzaktan eğitim programının verimsiz olması, öğrencilerde ruh sağlığının olumsuz etkilenmesi, kırsal alanda yaşanan çocukların eğitime ulaşamaması, çocuk işçiliğinin artması gibi toplumda derin eşitsizlikler oluşturmuştur (Human Rights Watch, 2020).

Covid-19'un çocuklarda yetişkinlere göre görülme sıklığının, hastalık şiddetinin ve ölüm olasılığının daha düşük olduğu belirtilmektedir (Castagnoli vd., 2020; Chu vd., 2021). Fakat toplumsal aktivitelere katılan öğrencilerin Covid-19'u başkalarına bulaştırdığı ve ev içinde enfeksiyon riskine neden olduğu tespit edilmiştir (Castagnoli vd., 2020; Grijalva vd., 2020). Yapılan çalışmalarda okulların doğrudan Covid-19 salgınının yayılmasına neden olmadığı ve maske kullanımı, havalandırma gibi gerekli önlemlerin yeterince alınmamasından dolayı okullarda Covid-19 salgını meydana geldiği tespit edilmiştir (Gandini vd., 2021; Otte Im Kampe vd., 2020). Bu gerçekler doğrultusunda, okullarda Covid-19 salgınının yayılımını önlemek için maske kullanımı, düzenli el yıkanması, ateş ölçümü ve semptom takibi, enfeksiyon tarama testleri, sosyal mesafe, hijyene dikkat edilmesi, izolasyon ve temas izlemi yapılması, her yaş grubuna özel önlemler alınması, kırılgan grupların ihmal edilmemesi, okul yüzeylerinin günlük temizlenmesi, okulların kapatılmaması, öğrencilerin psikososyal yönden desteklenmesi, lüzum halinde uzaktan eğitimin devam etmesi gibi önlemlerin alınması gerektiği belirtilmiştir (CDC, 2021b, World Health Organization, 2021a; United Nations Children's Fund, 2021a). Bu önlemlerin paralelinde çocuklar için 23 Ağustos 2021 tarihinden itibaren Covid 19'a karşı Biontech aşısının kullanım izninin alınması, salgının okullarda kontrol altına alınması ve okulların açılması ya da açık tutulmasında önemli bir gelişme olmuştur (BC Centre for Disease Control, 2021; CDC, 2021c).

Covid-19 Salgınına Okullarda Önlemek İçin Sağlık ve Güvenlik Önerileri

Kanada Hastalık Kontrol Merkezi (BCCDC) Covid-19 salgınında okullarda sağlık ve güvenliği sağlamak için bir model önerilmiştir (BC Centre for Disease Control, 2021) (Şekil 1).

Şekil 1. Covid-19 Salgınında Okullarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri

Note. BC Centre for Disease Control. (2021, October 01). *Public Health Communicable Disease Guidance for K-12 Schools*. BC Centre for Disease Control. (BCCDC). http://www.bccdc.ca/Health-Info-Site/Documents/COVID_public_guidance/Guidance-k-12-schools.pdf

Kanada Hastalıkları Kontrol Merkezi (BCCDC) Covid-19 salgınında okullarda sağlık ve güvenliği sağlamak için önerdiği model az koruyucu önlemlerden çok koruyucu önlemlere doğru bir model önermektedir. Bu model maske, el hijyeni, aşı olmak, sosyal mesafe, hasta kişilere karantina uygulanması, idari önlemlerin alınması, havalandırma, test ve temas takibi gibi önlemler içermektedir (BC Centre for Disease Control, 2021) (Şekil 1).

COVID-19 Salgınında Okullarda Sağlık ve Güvenlik Stratejileri

Covid-19 salgınında dünya genelinde okulların %94.8'i Nisan ayı 2020 itibarıyla kapanmış ve öğrencilerin eğitim ve öğretimi Haziran 2020 ayına kadar %63'ü online, %26.1'i radyo, %41.3 televizyon, %21.7'si sosyal medya, %21.7'si E-kütüphane, E-kitap ve DVD ve %2.2'si kendi kendine öğrenme yöntemi ile sürdürülmüştür (UNESCO, 2021b). Yüz yüze eğitimin sağlanması için Covid-19 salgının seyrine göre bazı ülkeler 2020 yılının Nisan ve Mayıs aylarında okulları tekrar açmıştır (Wallace vd., 2021). Avrupa'da öğrencilerin eğitim ve öğretimin devamlılığını sağlamak için ilk önce uzaktan eğitim sistemine geçilmiş ve genel olarak 2020 yılının Eylül ayında

yüz yüze eğitime geçilerek Covid 19'dan korunmaya yönelik önlemlerin alınması, sonra öğretmenler ve 12 yaş ve üzeri öğrenciler aşılana teşvik edilmiş ve uluslararası kuruluşlar tarafından hazırlanan güncel rehberler doğrultusunda okullarda Covid-19 salgınına yönelik sağlık ve güvenlik uygulamalarının yapılması tavsiye edilmiştir. (All schools in Europe & Central Asia should remain open and made safer from COVID-19, say WHO and UNICEF, 2021). Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Covid-19 salgınında 50 eyaletteki tüm okulları Nisan 2020'ye kadar kapatmıştır ve 2020/2021 akademik yılı dönemini eyaletlere veya yerel yönetim kararlarına bırakmıştır (Kaufman vd., 2021). Bundan sonraki süreçte okullar kısmen açık olarak eğitim sürdürülmektedir ve 62 hafta okullar kapalı kalmıştır (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization, 2021a). Çin hükümeti Covid-19 salgının seyrine göre hareket etmiştir (CDC, 2021d). Çin hükümeti Covid-19 salgının başından beri bir ay tüm okulları kapatmıştır. Bundan sonra Ekim 2020 tarihine kadar okullar kısmen açık ve 2020 Ekim ayında tüm okulları açmıştır. Bu süreç içerisinde toplam 27 hafta okullar kapalı kalmıştır (UNESCO, 2021a). Aşağıda, Covid-19 salgınında kapanan okulların tekrar açılması ve açılan okulların devamlılığı için araştırmaya dahil edilen ülkelerin gelişmişlik/gelişmemişlik düzeylerine bakılmaksızın dünya genelini kapsayacak şekilde başta Amerika Birleşik devletleri, Çin, Danimarka, Norveç, Singapur, Tayvan, Hindistan ve Türkiye ülkeleri ve Afrika kıtası ülkeleri ise Afrika hastalık kontrol ve önleme merkezi tavsiyelerini uyguladıkları için Afrika kıtasından ülke seçilmeyerek Covid-19 salgınında okullarda sağlık ve güvenlik stratejileri içeren ülke örnekleri literatür doğrultusunda incelenmiş ve alanyazına katkı sunulması amacıyla açıklanmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), salgının başında Mart 2020 itibarıyla okulları kapatma kararı almıştır. Bu karar 21 milyon çocuk bakımını, 57 milyon anaokulu ile 12.sınıf arasındaki öğrenciyi ve 20 milyon üniversite öğrencisini etkilemiştir (Donohue ve Miller, 2020). ABD'de yapılan bir çalışmada, 9 Mart 2020 ile 7 Mayıs 2020 tarihleri arasında okulların kapatılmasının okullarda Covid-19 insidansını %62 ve mortaliteyi ise %58 azalttığı tespit edilmiştir (Auger vd., 2020). ABD'de dört aylık süre ile okulların kapanmasının yıllık olarak 2.5 trilyon dolar gelir kaybına neden olduğu tahmin edilmektedir (Psacharopoulos vd., 2020). Bundan sonraki süreçte okulların durumu eyaletlere ve yerel yönetimlere bırakılmıştır (Wallace vd., 2021). UNESCO verilerine göre Covid-19 salgınında ABD'de bazı okullar 62 hafta kapalı kalmıştır (UNESCO, 2021a). Kısmen açık olarak eğitime devam eden okullarda maske, sosyal mesafe, el hijyeni, sınıfların havalandırılması gibi önlemler alınarak okullarda eğitim ve öğretim devam etmiştir (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2021b). ABD'de çocuklarda Haziran-Ağustos 2021 tarihleri arasında Covid-19 salgınından dolayı hastaneye yatışlar beş kat artmış ve aşılama ile çocukların hastaneye yatışlarında, ölümlerde, MIS-C'ye yakalanma, toplum içinde yayılım ve hastalığa yakalanma riskleri azalmıştır. Bununla birlikte öğrencileri aşılama,

okullarda spor, eğlence gibi toplu aktivelerin yapılması, çocuklar arasında temasın azaltılması, okulların kapatılmasını engelleme, öğrencilerde hayatın normal akışının devam etmesi ve yüz yüze eğitimin sürdürülebilir olmasını sağlamıştır (CDC, 2021d; Wallace vd., 2021).

Amerikan Pediatri Akademisi, Covid-19 salgınının başlangıcından 7 Ekim 2021 tarihi itibarıyla, 6 milyondan fazla çocuğun Covid-19 test sonucunun pozitif olduğunu, bu sayının tüm vakaların %16.3'ünü temsil ettiğini, son bir haftada 148.000 ve son bir ayda 750.000 çocuğun Covid-19 testinin pozitif olduğunu açıklamıştır (The American Academy of Pediatrics, 2021a). Amerikan Pediatri Akademisi (APA) 2021 yılında yayınladığı bir raporunda 100.000 nüfus başına 8.035 vaka olduğunu ve çocuklarda toplam Covid-19 vakalarının %0.1-2.0 arası hastaneye yatış olduğunu ve Covid-19 nedeniyle %0.00-0.03 çocuğun öldüğünü açıklamıştır (The American Academy of Pediatrics, 2021b).

Çin

Çin, Ocak 2020'de Covid-19 salgınından dolayı birçok okulu kapatmıştır. Okulları 2020'nin Mart ayının sonuna doğru ortaokul ve lise son sınıf öğrencilerinin sınava hazırlanması amacıyla standart güvenlik önlemleri sağlanan ve düşük riskli olarak belirlenen okullar kademeli olarak tekrar açılmıştır (Melnick vd., 2020). Okullarda sağlık ve güvenlik önlemleri tablo 1'de verilmiştir (World Bank Group, 2020).

Danimarka

Okullar kapatıldıktan sonra ilk açan Avrupa Birliği (AB) ülkesidir. Belediyeler, küçük yaştaki öğrencilerin daha az risk altında olduğu, uzaktan eğitimden az yararlandıkları ve çalışan ailelere sorumluluk olduğu gerekçesiyle 12 yaşına kadar olan öğrencilerin okula gitmesine izin vermiştir ve büyük çocuklar ise uzaktan eğitime devam etmiştir (Melnick vd., 2020). Okullarda sağlık ve güvenlik önlemleri olarak öğrenciler el yıkama, sosyal mesafe, hijyen uygulamaları, toplu aktivelerin yasaklanması, maske kullanımı gibi önlemler alınarak okullar açılmıştır. Okullarda sağlık ve güvenlik önlemleri tablo 1'de verilmiştir (European Union, 2021).

Norveç

20 Nisan 2020 yılında kreş ve okulöncesi için eğitime başlama kararı almıştır. 27 Nisan'da 1-4 sınıflar için enfeksiyon oranı düşük olan bölgelerde okulların açılmasına izin verirken 5-10. Sınıf öğrenciler ise uzaktan eğitime devam etmişlerdir (Melnick vd., 2020). UNESCO verilerine göre 20 Nisan 2020 tarihi itibaren okullar tam kapanmamış fakat kısmen kapanma olmuştur. Bununla birlikte okullarda Covid-19 salgını süresince toplam 29 haftalık kapanma yaşamıştır (UNESCO, 2021a). Okullarda sağlık ve güvenlik önlemleri tablo 1'de verilmiştir (Melnick vd., 2020). Bununla birlikte okullarda öğrencilere aşı yapılması tavsiye edilmiştir (World Health Organization, 2021a). Okullarda sağlık ve güvenlik önlemleri Norveç Halk Sağlığı Enstitüsünün önerileri doğrultusunda ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından hazırlanan rehber doğrultusunda

güncellenmektedir (World Health Organization , 2021a, Norwegian Institute of Public Health, 2020).

Singapur

Okullar 8 Nisan 2020 yılına kadar açık kaldı. Sonra Mayıs ayının ilk haftasına kadar uzaktan eğitime geçilmiştir (Melnick vd., 2020). Bundan sonraki süreçte yarıyıl tatili öne çekilerek bir ay tatil edilmiş ve tatil sırasında yüz yüze eğitim için okullarda sağlık ve güvenlik önlemleri alınmıştır (Kedia, 2021). Haziran ayının sonunda tüm okullar yüz yüze eğitim için açılmıştır (2021). Bununla birlikte okullarda öğrencilere aşı yapılması tavsiye edilmiş ve okullarda sağlık ve güvenlik önlemleri Singapur Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan rehber doğrultusunda güncellenmektedir (Ministry of Education Singapore, 2021). Okullarda uygulanan sağlık ve güvenlik önlemleri Tablo 1’de verilmiştir (Melnick vd., 2020).

Tayvan

Tayvan, Covid-19 salgınında 2009’da İnfluenza olan (H1N1) domuz gribine karşı uyguladığı bölgesel bazlı enfeksiyon oranına göre kapatma politikasını benimseyerek tüm ülkedeki okulları kapatmak yerine Covid-19 salgının yaygın olduğu yerlerde enfeksiyon oranlarını dikkate alarak bölgeyi, okulu veya okuldaki sınıfı kapatma politikasını uygulamıştır. Bu politikalarla birlikte tüm okullarda enfeksiyon kontrol önlemleri almıştır (Melnick vd., 2020). Okullarda sağlık ve güvenlik önlemleri tablo 2’de verilmiştir (Melnick vd., 2020). Bununla birlikte okullarda öğrencilere aşı yapılması tavsiye edilmiş ve okullarda sağlık ve güvenlik önlemleri Tayvan Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan rehber doğrultusunda güncellenmektedir (Ministry of Education, Republic of China, 2021).

Hindistan

Hindistan’da Covid-19 salgını nedeniyle 2020 yılından itibaren okullar yaklaşık olarak bir yıl kapanmıştır. Bu durumdan 247 milyon öğrenci etkilenmiştir. Eğitim sistemi internet, radyo ve televizyon gibi uzaktan eğitim yöntemi ile sağlanmış ve her dört çocuktan biri uzaktan eğitim erişimi olmadığından derslere katılamamıştır (Sharma ve BAMS, 2021; UNICEF, 2021b). Okullarda sağlık ve güvenlik önlemleri tablo 2’de verilmiştir (National Portal of India, 2021).

Ülkede, okullarda Covid-19 salgının risklerini azaltmak için toplum liderlerine, öğretmenlere, velilere ve öğrencilere farkındalık eğitimi verilmesi ve her bireyin üzerine düşen görevleri yapması teşvik edilmiştir. Okullarda vaka ve temas takibi, ruh sağlığının desteklenmesi için doktor, hemşire gibi sağlık görevlilerinin bulundurulması tavsiye edilmiştir. Okula devam ve hastalık izin politikaları tekrar düzenlenmesine, tüm sınıflar için akademik takvimin güncellenmesine, okullar açılmadan önce tüm öğrencilerin ders kitaplarına erişebilmesine yönelik geniş çaplı önlemler alınmaya çalışılmıştır (National Portal of India, 2021).

Afrika Kıtası

Afrika Kıtasında Covi-19 nedeniyle Mart 2020 yılından itibaren okulların kapanmasından 127 milyon fazla öğrenci etkilenmiş (UNICEF, 2020b) ve 2021 yılına kadar okulları açılmamıştır (UNESCO, 2021a). Covid-19 salgını; eğitim almayan çocuk sayısını artırmasına, uzaktan eğitim programının verimsiz olmasına, öğrencilerde ruh sağlığı olumsuz etkilenmesine, ailelerin eğitim masrafları açısından zorlanmasına, kız çocuklarının olumsuz etkilenmesine, internete sınırlı erişim olmasına, dijital okuryazarlığının geliştirilmesi gerekliliğine, kuşaklar arası çatışmanın oluşmasına, kırsal alanda yaşanan çocukların olumsuz etkilenmesine, çocuk işçiliğinin artmasına, dezavantajlı çocukların olumsuz etkilenmesine, bazı ülkelerde iç çatışmanın artmasına neden olmuştur (Human Rights Watch, 2020). Uluslararası kuruluşlar ortaklaşa yayınladıkları raporda Afrika'da öğrencilerin okula tekrar dönmesi için politika oluşturulmalı, okullarda sağlık kuralları ile ilgili önlemler, öğrencilerin eğitim sürecine adapte olmasını sağlayacak programların oluşturulması, sosyal mesafe, el hijyeni, havalandırma, maske kullanımı, semptom takibi, karantina gibi temel hijyen kurallarına uyulması gerektiği vurgulanmış ve tablo 2'te verilmiştir (ADEA, AU/CIEFFA and APHRC. School Reopening In Africa During The Covid-19 Pandemic, 2021, Africa CDC, 2020).

Türkiye

Türkiye'de okullar, Mart 2020 yılı itibarıyla kapanmış, 2021 yılının Eylül ayında açılmıştır (Lo Moro vd., 2020). Covid-19 salgınına karşı maske kullanımı, ellerin en az 20 saniye sabunla yıkanması, sosyal mesafe kuralları, 14 günlük karantina uygulaması, dezenfektan kullanımı, 12 yaş üstü ve riskli gruptaki gençlerin tercihe bağlı aşılınması, mümkünse sınıfların 15 kişi olması, semptom ve ateş takibi, ders süreleri mümkünse kısaltılması, öğrencilerin velileri okula girişte HES kodu sorgulanması, pozitif ve temaslı takibi, il/ilçe sağlık müdürlükleri ile koordineli olunması, okullara bilgilendirme afişleri asılması, velilerin ailesinden birisi veya öğrenci Covid-19 tanısı veya belirtisi olursa öğrenciyi okula getirmemeye dair "Taahhütname" alınması, kantinlerde spor salonlarında maske takılması ve sosyal mesafe korunması gibi halk sağlığı önlemleri alınmış ve bu önlemler tablo 2'de verilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2021b). Sağlık Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında yürütülen çalışmada belirlenen 10 ildeki okullarda semptomsuz vakaların belirlenmesi amacıyla öğrencilerin velilerinden izin alınarak PCR testi yapılması kararı alınmış ve sonra 81 ile yayılmıştır (Koca, 2021). Millî Eğitim Bakanlığı okullarda pozitif vaka çıkması durumunda yapılması gerekenlerle ilgili bir rehber hazırlamıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2021a). Sağlık Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan en son rehbere göre okullarda çalışan görevlilerin tam doz aşı olması, aşı olmayanların haftada iki kez PCR testi olması, öğrencilerin evlerinde yaşayanların tam doz aşı olmaları tavsiye edilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2021b).

SONUÇ

Yapılan bilimsel çalışmalarda, çocukların okullarda Covid-19 salgınına doğrudan neden olmadığı ve gerekli önlemlere yeterince uyulmadığından dolayı Covid-19 salgınına dolaylı olarak neden olduğu tespit edilmiştir (Gandini vd., 2021; Otte Im Kampe vd., 2020). Bundan dolayı okullarda Covid-19 salgının yayılımının önlenmesi ve azaltılması için dünya genelinde ülkeler okullarda yüz yüze eğitimin devamlılığını sağlamak ve okuldaki tüm bireylerin Covid-19 salgınından korumak için maske, sosyal mesafe, el hijyeni, ateş ölçümü ve semptom takibi, aşı uygulaması, karantina uygulaması, sınıf mevcudunun azaltılması, havalandırma, kalabalık ortamın azaltılması gibi halk sağlığı önlemleri olarak sağlık ve güvenlik stratejileri oluşturmuştur. Bu stratejiler doğrultusunda, Covid-19 salgınını önlemede multidisipliner anlayışın benimsenmesi ve ilgili kurumlarla ortak çalışmalar yapılması büyük önem taşımaktadır. Danimarka, Slovenya ve Rusya Federasyonu gibi lkeler Covid-19 salgınına karşı mücadelede ortak çalışmalar yaparak Covid-19 salgınının başlangıcında okulları kapatarak salgının yayılmasına karşı önlem almaya çalışsa da kısa zamanda okullarda Covid-19 salgınına yönelik koruyucu sağlık önlemlerini hayata geçirerek kontrollü bir şekilde okullarda eğitim-ğretimi srdrmştir (World Health Organization, 2021b).

Okulların açılma kararı alınırken toplumdaki yaygınlığı, bölgenin/ilin hasta bakım kapasitesi, halk sağlığı hizmetlerinin durumu ve bölge nüfusu özellikleri dikkate alınmalıdır. Ayrıca salgınla etkin mücadele edebilmek için olgu sayılarında artışa neden olan faktörleri değerlendirerek iyi bir iletişimle önlemlerin alınmasını sağlanmalıdır. Covid-19 salgının seyrine göre ülkede tek bir model üzerinden değil, bölgelere/illere göre farklı modeller kullanılarak Covid-19 salgınında okulların sağlık ve güvenlik stratejileri oluşturulmalıdır. Yani okulların açılması/kapatılmasında merkezi karar değil, yerel yönetimlerin karar alması önemlidir.

Birçok uluslararası kuruluş okullarda Covid-19 salgını ile mücadelede, okul sağlığı ekibinin bulunmasının ve en azından her okulda tam zamanlı bir okul hemşiresinin görev almasının önemini vurgulamıştır (National Association of School Nurses, 2020; United Nations Children's Fund, 2020c). Covid-19 salgınını önlemek için okul sağlığı hemşireleri okul yöneticilerine, ailelere ve öğrencilere danışmanlık ve eğitici rollerini kullanarak farkındalık eğitimi vermelidir. Türkiye zeline, Covid-19 salgının çocuklar üzerindeki etkisinin ortaya çıkarılması için ocuk hastanelerindeki vakalar izlenerek Sağlık Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığının ortaklaşa okullardaki salgın durumu hakkında ulusal bir eylem planı oluşturması faydalı olacaktır.

KAYNAK

- ADEA, AU/CIEFFA and APHRC. (2021). *School reopening in Africa during the COVID-19 pandemic*. https://www.adeanet.org/sites/default/files/school_reopening_kix_observatory.pdf
- Africa CDC. (2020). *Africa centres for disease control and prevention COVID-19 guidance for educational settings*. <https://africacdc.org/download/covid-19-guidance-for-educational-settings/>
- Auger, K.A., Shah, S.S., Richardson, T., Hartley, D., Hall, M., Warniment, A, et al. (2020). Association between statewide school closure and COVID-19 incidence and mortality in the US. *JAMA*, 324(9),859-70. <https://doi.org/10.1001/jama.2020.14348>
- BC Centre for Disease Control. (2021). *Public health communicable disease guidance for K-12 schools*. http://www.bccdc.ca/Health-Info-Site/Documents/COVID_public_guidance/Guidance-k-12-schools.pdf
- Castagnoli, R., Votto, M., Licari, A., Brambilla, I., Bruno, R., Perlini, S, et al. (2020). Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) infection in children and adolescents: a systematic review. *JAMA Pediatr*, 174(9), 882-889. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2020.1467>
- Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (2021b, October 15). *Guidance for COVID-19 prevention in K-12 schools*. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/schools-childcare/k-12-guidance.html>
- Centers For Disease Control and Prevention. (2021a, October 10). *Schools and child care programs*. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/community/schools-childcare/index.html>
- Centers For Disease Control and Prevention. (2021c, December 13). *Pfizer-BioNTech COVID-19 vaccine overview and safety (also known as comirnaty)*. <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/different-vaccines/Pfizer-BioNTech.html>
- Centers For Disease Control and Prevention. (2021d, November 02). *CDC recommends pediatric COVID-19 vaccine for children 5 to 11 years*. <https://www.cdc.gov/media/releases/2021/s1102-PediatricCOVID-19Vaccine.html>
- Chu, V.T., Yousaf, A.R., Chang, K., Schwartz, N.G., McDaniel, C.J., Szablewski, C.M, et al. (2020, October). *Transmission of SARS-CoV-2 from children and adolescents*. *Medrxiv*, <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.10.10.20210492v2>
- Donohue, J.M., & Miller, E. (2020). COVID-19 and school closures. *JAMA*, 324(9), 845-847. <https://doi.org/10.1001/jama.2020.13092>
- European Union. (2021). *The school year 2020-2021 in denmark during the pandemic*. [Jrc125452_Edu_Covid_Denmark_Report_2021_\(1\).Pdf](Jrc125452_Edu_Covid_Denmark_Report_2021_(1).Pdf)
- Gandini, S., Rainisio, M., Iannuzzo, M.L., Bellerba, F., Cecconi, F., & Scorrano, L. (2021). A cross-sectional and prospective cohort study of the role of schools in the SARS-CoV-2 second wave in Italy. *The Lancet Regional Health-Europe*, 5, 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.lanep.2021.100092>
- Government of Canada. (2021, September 09). *Covid-19 guidance for schools Kindergarten to Grade 12*. <https://www.canada.ca/en/public-health/services/diseases/2019-novel-coronavirus-infection/health-professionals/guidance-schools-childcare-programs.html>
- Grijalva, C.G., Rolfes, M.A., Zhu, Y., McLean, H.Q., Hanson, K.E., Belongia, E.A. et al. (2020). *Transmission of SARS-COV-2 infections in households - tennessee and wisconsin, April-*

- September 2020. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep*, 69(44), 1631-1634. <http://dx.doi.org/10.15585/mmwr.mm6944e1>
- Human Rights Watch. (2020, October 17). *Impact of Covid-19 on children's education in Africa*. <https://www.hrw.org/news/2020/08/26/impact-covid-19-childrens-education-africa>
- Kaufman, B.G., Mahendraratnam, N., Nguyen, T.V., Benzing, L., Beliveau, J., Silcox, C, et al. (2021). Factors associated with initial public school reopening plans during the US COVID-19 pandemic: a Retrospective study. *Journal of general internal Medicine*, 36(3), 852-854. <https://doi.org/10.1007/s11606-020-06470-1>
- Kedia, M. (2021, September 14). *Singapore's school management policy during COVID-19*. <https://www.orfonline.org/expert-speak/singapores-school-management-policy-during-covid-19/>
- Koca, F. [@drfahrettinkoca]. (2020 September 16). *Okullarda PCR testi*. [Moment]. Twitter. Retrieved September 16, 2021, from <https://twitter.com/drfahrettinkoca/status/1436363036592324616>
- Lo Moro, G., Sinigaglia, T., Bert, F., Savatteri, A., Gualano, M.R., & Siliquini, R. (2020). Reopening schools during the COVID-19 pandemic: Overview and rapid systematic review of guidelines and recommendations on preventive measures and the management of cases. *Int J Environ Res Public Health*, 17(23), 1-22, <https://doi.org/10.3390/ijerph17238839>
- MEB. (2021a). *Okullarda Covid-19 pozitif vaka çıkması durumunda yapılması gereken uygulamalar*. 10163533_algoritma.pdf (meb.gov.tr)
- MEB. (2021b). *Covid-19 salgınında okullarda alınması gereken önlemler*. 01112425_MEB_Salgin_Brosur.pdf
- Melnick, H., Darling-Hammond, L., Leung, M., Yun, C., Schachner, A., Plasencia, S., & Ondrasek, N. (2020, May 2020). Reopening schools in the context of COVID-19: Health and safety guidelines from other countries. *Learning Policy Institute*. https://learningpolicyinstitute.org/sites/default/files/product-files/Reopening_Schools_COVID-19_BRIEF.pdf
- Ministry of Education Singapore. (2021, December 24). *FAQs: COVID-19 related matters*. <https://www.moe.gov.sg/faqs-covid-19-infection>
- Ministry of Education, Republic of China (Taiwan). (2021, October 29). *News Updates*. <https://english.moe.gov.tw/lp-117-1-xCat-COVID19outbreak-1-15.html>
- National Association of School Nurses. (2020, December 17). *Coronavirus disease 2019 resources*. <https://www.nasn.org/nasn/nasn-resources/practice-topics/covid19>
- National Portal of India. (2021). *SOP/guidelines for health and safety protocols for reopening of schools and learning with physical/ social distancing*. <https://covid19.india.gov.in/document/sop-guidelines-for-health-and-safety-protocols-for-reopening-of-schools-and-learning-with-physical-social-distancing/>
- Norwegian Institute of Public Health. (NIPH). (2021, March 03). *Advice and information for children and adolescents*. <https://www.fhi.no/en/op/novel-coronavirus-facts-advice/facts-and-general-advice/advice-and-information-for-children-and-adolescents/>
- Otte Im Kampe, E., Lehfeld, A.S., Buda, S., Buchholz, U., & Haas, W. (2020). Surveillance of COVID-19 school outbreaks, Germany, March to August 2020. *Euro Surveill*, 25(38), 1-6. <https://doi.org/10.2807/1560-7917.ES.2020.25.38.2001645>
- Psacharopoulos, G., Patrinos, H.A., Collis, V., & Vegas, E. (2020, April 30). *The COVID19 cost of school closures*. <https://blogs.worldbank.org/education/covid-19-cost-school-closures>
- Sharma, D., & BAMS, P.J. (2021). Reopening schools in India during the Covid-19 pandemic, *Journal of Tropical Pediatrics*, 67(2), 1-3. <https://doi.org/10.1093/tropej/fmab033>

- Sheikh, A., Sheikh, A., Sheikh, Z., & Dhimi, S. (2020). Reopening schools after the COVID-19 lockdown. *Journal of Global Health*, 10(1), 010376. <https://doi.org/10.7189/jogh.10.010376>
- The American Academy of Pediatrics (AAP). (2021a, October 7). *Children and COVID-19: State-level data report*. <https://www.aap.org/en/pages/2019-novel-coronavirus-covid-19-infections/children-and-covid-19-state-level-data-report/>
- The American Academy of Pediatrics (AAP). (2021b, September 12). *Children and COVID-19: State data report*. <https://www.aap.org/en/pages/2019-novel-coronavirus-covid-19-infections/children-and-covid-19-state-level-data-report/>
- United Nations Educational Scientific and Cultural Organization. (2021a, October 15). *COVID-19 impact on education*. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2021b, August 3). *School closures and regional policies to mitigate learning loss due to COVID-19: A focus on the Asia-Pacific*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000378429>
- United Nations International Children's Emergency Fund (2020a). *Guidance for COVID-19 prevention and control in schools*. https://www.unicef.org/media/66036/file/Key%20Messages%20and%20Actions%20for%20COVID19%20Prevention%20and%20Control%20in%20Schools_March%202020.pdf
- United Nations International Children's Emergency Fund. (2020b, May 04). Schools remain locked for more than 127 million children in Eastern and Southern Africa. <https://www.unicef.org/press-releases/schools-remain-locked-more-127-million-children-eastern-and-southern-africa>
- United Nations International Children's Emergency Fund. (2020c). *Wash Covid-19 response*. https://siwi.org/wp-content/uploads/2020/08/20200701_Mapping-WASH-COVID-19_Key-remarks_v6_clean-Aug-10-.pdf
- United Nations International Children's Emergency Fund. (2021a, August 30). *All schools in Europe & Central Asia should remain open and made safer from COVID-19, say WHO and UNICEF*. <https://www.unicef.org/press-releases/all-schools-europe-central-asia-should-remain-open-and-made-safer-covid-19-say-who>
- United Nations International Children's Emergency Fund. (2021b, March 10). *COVID-19: Schools for more than 168 million children globally have been completely closed for almost a full year, says UNICEF*. <https://www.unicef.org/india/press-releases/covid-19-schools-more-168-million-children-globally-have-been-completely-closed>
- Wallace, M., Woodworth, K.R., Gargano, J.W., Scobie, H.M., Blain, A.E., Moulia, D, et al. (2021). The advisory committee on immunization practices' interim recommendation for use of Pfizer-BioNTech COVID-19 vaccine in adolescents aged 12-15 years - united states. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep*, 70(20), 749-52. <https://doi.org/10.15585/mmwr.mm7020e1>
- World Bank Group. (2020). *Response to COVID-19: Preparing for school re-opening the case of China East Asia and Pacific education briefing note*. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/743891587996521873/pdf/Response-to-COVID-19-Preparing-for-School-Re-Opening-The-Case-of-China.pdf>
- World Health Organization. (2021a). *Schooling during COVID-19. Schooling during the COVID-19. Recommendations from the European Technical Advisory Group for schooling during COVID-19 (who.int)*

World Health Organization. (2021b). *WHO high-level meeting on schooling during the COVID-19 pandemic*. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/339955/WHO-EURO-2021-2108-41863-57424-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Zhu, Y., Bloxham, C.J., Hulme, K.D., Sinclair, J.E., Tong, Z.W.M., Steele, L.E, et al. (2021). A meta-analysis on the role of children in severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 in household transmission clusters. *Clin Infect Dis*, 72(12), e1146-e1153. <https://doi.org/10.1093/cid/ciaa1825>

EKLER

Tablo 1.

Okullarda sağlık ve güvenlik uygulamaları

	ABD	Çin	Danimarka	Norveç	Singapur
Okulda eğitim süreci	16 Mart 2020 yılından beri okullar kısmen açılmıştır.	2020 yılı Mart ayından beri kademeli açılmıştır.	15 Nisan'da 2020'de 12 yaşına kadar açıldı.	27 Nisan 2020'de 1-4 sınıflar açık ve salgın ile kapatıldı.	8 Nisan 2020'de kadar açık kaldı ve salgın ile kapatıldı.
Sağlık Taraması	Günlük semptom takibi ve temaslı sorgulaması	Günde iki kez ateş kontrolü ve semptom takibi	Ateş kontrolü ve semptom takibi	Ateş kontrolü ve semptom takibi	Her gün 2 defa ateş ve semptom takibi
Karantina ve Okul Kapatma Politikası	Pozitif olan öğrenci 5 gün karantina uygulaması ve maske ile devam	Öğrenciler, semptomları bitene kadar karantinaya alınmıştır.	Hasta iseniz 48 saat evde kalın	Semptom yok eğer hastaysan 1 gün evde kal	İhtiyaç halinde karantina uygulanmalı ve temizlik için okul kapatılabilir.
Grup büyüklüğü ve Personel	Sınıflarda öğrenciler arası en az 2 metre olmalı	Sınıf sayıları 50'den 30'a düşürülmüştür	Sınıf sayıları düşüldü ve 2 metre sosyal mesafe	1-4. sınıf mevcudu 15 5-7. sınıf mevcudu 20	Sınıflarda 1-2 metre arası sosyal mesafe uygulanmalı
Sınıf alanı ve fiziksel uzaklık	Sınıf içinde en az 1 metre sosyal mesafe olmalı	Öğrencilerin grup şeklinde oturması yasak ve sıralara bazı bölmeler yerleştirildi	Dışarı, spor salonları ve ortaokullarda 2 metre mesafe	Sınıflarda sosyal mesafe korunmalı ve dış mekanlar kullanılmalı.	3. sınıf ve üstü grup masaları kaldırıldı ve 1-2 metre arası sosyal mesafe
Okula giriş şartları	Ebeveyn giriş yasak Kademeli giriş/çıkış	Sınıflara birden çok giriş yeri yapıldı.	Ebeveyn giriş yasak Kademeli giriş/çıkış	Ebeveyn giriş yasak Kademeli giriş/çıkış	Ebeveyn giriş yasak Kademeli giriş/çıkış
Yemek zamanı	Toplu şekilde yemek yerken en az 1.80 metre sosyal mesafe olmalı ve mümkünse açık havada yemek yenilmeli	Yemekler sınıfta yenmeli veya kantinde yenecekse grup oluşturulmamalı	Yemeklerde ayrı oturulmalı ve grup oluşturulmamalı	Yemekler sınıfta yenmeli veya kantinde yenecekse grup oluşturulmamalı	Kafeteryalarda 1-2 metre sosyal mesafe
Eğlenme zamanı	Yakın temas gerektiren aktivite öncesi test verilmeli	Bazı okullar toplu aktiviteleri ertelemiştir.	Oyunlar açık alanda ve sınıfta sınırlı	Küçük grup şeklinde oyun dışarda oynanmalı	Okullar arası faaliyetler ertelendi.
Taşıma	Sosyal mesafe kurallarına uyulmalı ve maske takılmalı	Servislerdeki koltuklar arası mesafe artırılmıştır.	Servislerde bölüm başına bir öğrenci	Servislerde bölüm başına bir öğrenci	Toplu taşıma araçlarında sosyal mesafe korunmalı
Hijyen	Okulda maske takılmalı ve el hijyenine dikkat edilmelidir.	Maske kullanımı sağlanmalı ve eller sık sık yıkanmalıdır	Sık sık el yıkama	Sık sık el yıkanmalı ve eğitim verilmeli	Sık sık el yıkanmalı ve eğitim verilmeli
Temizlik	Temizlik, dezenfeksiyon ve atık için rehberler oluşturulmalıdır.	Temizlik, dezenfeksiyon ve atık için rehberler oluşturulmalıdır.	Temizlik ve dezenfeksiyon için rehber oluşturulmalı	Temizlik ve dezenfeksiyon için rehber oluşturulmalı	Ortak alanlar sık sık temizlenir.

Tablo 2.

Okullarda sağlık ve güvenlik uygulamaları

	Tayvan	Afrika	Hindistan	Türkiye
Okulda eğitim süreci	Hiçbir zaman tam kapanma olmadı.	Ocak 2021'de açıldı	15 Ekim 2020'de açıldı.	Eylül 2021'de açılmıştır.
Sağlık Taraması	Ateş kontrolü ve semptom takibi	Günlük Ateş kontrolü ve semptom takibi	Ateş kontrolü ve semptom takibi	Ateş kontrolü ve semptom takibi
Karantina ve Okul Kapatma Politikası	1 pozitif vaka 14 gün karantina, 2 vaka olursa okul 14 gün karantina	Okulda herhangi biri hasta olursa evde karantinaya girmelidir.	Covid-19 pozitif olan izole edilmeli ve diğerleri maske takmalı	Algoritma düzenlenmiştir.
Grup büyüklüğü ve Personel	Maximum sınıf büyüklüğü yok.	Küçük gruplar ve sınıf sayıları azaltılmalı	Sınıflar sayıları mümkünse azaltılmalı, 2 metre sosyal mesafeye dikkat edilmelidir.	Sınıf mevcudu mümkünse 15 kişi olmalı
Sınıf alanı ve fiziksel uzaklık	Ortak masalar ayrıldı.	Sınıf mevcudu azaltılmalı ve sosyal mesafe korunmalı	Sosyal mesafe korunmalı ve havalandırılmalı	Sosyal mesafe 2 metre olmalı
Okula giriş şartları	Ebeveyn giriş yasak Kademeli giriş/çıkış	Ebeveyn giriş yasak Kademeli giriş/çıkış	Ebeveyn giriş yasak Kademeli giriş/çıkış	Ebeveyn giriş/çıkış HES kodu ile kısıtlı
Yemek zamanı	Masalarda yemek yenmeli fakat ara bölmeler konulmalı	Kantinde kişi sayısı sınırlı ve 2 metre sosyal mesafe	Okullarda öğle yemeği yasak 2 metre sosyal mesafe	Yemekhane, kantin gibi yerlerde 2 metre sosyal mesafe olmalı
Eğlenme zamanı	Spor faaliyetleri ertelendi.	Spor faaliyetleri ertelenmeli	Tüm aktivitelerde maske takılmalıdır.	Tüm aktivitelerde maske takılmalıdır
Taşıma	Toplu taşımada 8 saatte bir temizlik	Toplu taşımalarda 1 metre mesafe ve pencereler açık olmalı	Taşıt araçları taşımadan önce ve sonra temizlenmeli, 2 metre mesafe olmalı	Öğrenciler maske takmalı ve aynı yere oturmalı.
Hijyen	Maske kullanılmalı ve havalandırma yapılmalı	Okul içinde ve taşınma taşıtlarında maske kullan ve elleri yıka	Eller yıkanmalı, havalandırma yapılmalı ve maske takılmalı	Eller 20 saniye yıkanmalı, havalandırma vb.
Temizlik	Ortak alanlar için rehber oluşturulmalı	Dezenfeksiyon, temizlik ve atık için rehber oluştur	Okulların tüm mekanları etraflıca temizlenmeli	Tüm okulda sıklıkla yapılmalı

EXTENDED ABSTRACT

Schools are an important part of the society providing services e.g. carrying out educational programs along with a safe environment for students, making them acquire health behaviors, preventing domestic violence, and reducing the daycare burden of parents (Centers for Disease Control and Prevention, 2021a; Sheikh vd., 2020). To reduce the spread of the Covid-19 pandemic, 90% of 192 countries around the world closed schools as of April 2020 (United Nations Educational Scientific and Cultural, 2021a). Individual, hybrid, and distance education models were used in this process in the education of students worldwide (Centers for Disease Control and Prevention, 2021a). This created deep inequalities such as the ineffectiveness of the distance education programs among 1.6 billion students in the world, negative effects on the mental health of the students, the inability of children who lived in rural areas to access education, and child labor increased (Human Rights Watch, 2020). Studies show that schools did not directly cause the spread of the Covid-19 pandemic, and it was determined that the Covid-19 pandemic occurred in schools due to the lack of adequate measures such as the use of masks and ventilation (Gandini vd., 2021; Otte Im Kampe vd., 2020). In line with these facts, use of masks, regular hand washing, measuring fever, symptom monitoring, screening tests, social distance, attention to hygiene, isolation and contact tracing, taking special precautions for each age group, along with measures taken such as daily cleaning of school surfaces, not closing schools, supporting students in psychosocial aspects, not neglecting fragile groups, and continuing distance education if necessary to prevent the spread of the Covid-19 pandemic in schools (CDC, 2021b; World Health Organization, 2021a; United Nations Children's Fund, 2021a). Parallel to these measures, there were important developments in obtaining the permission to use the Biontech vaccine against Covid-19 since August 23, controlling the pandemic in schools, and opening or keeping schools open (BC Centre for Disease Control, 2021; CDC, 2021c).

In line with these developments, it emerged as a fact and necessity that the prevention and reduction of the spread of the Covid-19 pandemic in schools would be possible with a public healthcare approach. For this reason, it has great importance to adopt a multidisciplinary approach and cooperate with relevant institutions to prevent the Covid-19 pandemic. When it is decided to open schools, the prevalence in the community, the patient care capacity of the region/city, the state of public healthcare services, and the characteristics of the population in the area must be taken into account. Also, it must be ensured that measures are taken with good communication by evaluating the factors causing an increase in the number of cases to fight the pandemic effectively. Health and safety strategies of schools must be created in the Covid-19 pandemic by using different models according to regions/cities according to the course of the Covid-19 pandemic, not on a single model in the country. Many international organizations

emphasized the importance of the presence of a school healthcare team and at least a full-time school nurse in each school to fight the Covid-19 pandemic in schools (National Association of School Nurses, 2020; United Nations Children’s Fund, 2020c).